

K některým problémům stranickopolitické práce ve válce

Plukovník Václav Michalec

Příští možná válka bude klást na připravenost armád a obyvatelstva v zemích socialistického tábora mnoho náročných požadavků. Především půjde o správné pochopení jejího třídního a rozhodného charakteru. Do vědomí lidí bude muset hluboce proniknout historické poslání našich národů, spočívající v tom, aby zbavily lidstvo jeho největšího nepřítele — kapitalismu. Všichni musíme pochopit již nyní, a až dojde k válce tím spíše a velmi rychle skutečnost, že rozhodné cíle války bude možné splnit pouze rozhodnou činností, která zabezpečí úplnou porážku imperialistických armád v co možno nejkratší době a za nejmenších, pro socialismus, obětí. To bude jeden z prvořadých a nejdůležitějších úkolů stranickopolitické práce od samého prvopočátku války. Není to otázka tak jednoduchá, jak se na první pohled zdá. Ještě dnes se najdou i v armádě lidé, kterým ledačco chybí k tomu, aby tyto otázky správně pochopili, aby byly v jejich myšlení hluboce zakořeněny a aby si z nich dělali pro svou práci správné závěry.

Ve válce, hned od samého jejího počátku, bude nutno tuto otázku řešit všemi prostředky a všemi silami. To bude jeden z prvních úkolů propagandy, agitace a masové politické práce. Tyto úkoly budou řešeny na základě příslušných dokumentů strany a vlády a velení armády. První otázka, se kterou naše strana a vláda přijde před lid, bude otázka vyhranění třídního charakteru války a rozhodných cílů, které si v ní budeme stavět a na základě toho i metody, jakými je budeme plnit.

Z historického hlediska je poučné, že intervenční válka proti Sovětskému svazu po první světové válce a Velká vlastenecká válka proti fašismu skončily tím, že oba systémy, jak socialistický, tak kapitalistický, zůstaly existovat. Ovšem válka, která může nastat nyní, takovýto „kompromisem“ skončit nemůže. To je naprosto vyloučená věc. My jsme přesvědčeni o tom, že případná válka by skončila úplnou porážkou kapitalismu a vítězstvím socialismu, a to především v důsledku změny v poměru sil ve prospěch socialismu, k níž v poslední době v celosvětovém měřítku došlo. Je třeba ovšem obrátit pozornost na tu skutečnost, že naše převaha, o které jsme všichni hluboce přesvědčeni, se nemůže ani v době války, a především v době války, prosazovat nějak automaticky, ale že může být realizována jen v procesu úporného boje proti kapitalismu, a to ve všech oblastech, především pak v oblasti ozbrojeného boje

cestou mobilizace a správným využitím všech našich sil a prostředků k rozhodnému a konečnému vítězství. Některá polovičatá řešení nepřipadají absolutně v úvahu. Taková je zákonitost vývoje a jen tak je správně a reálně přistupovat k příští možné válce. Nepřítele bude nutno zničit co nejdříve a naší snahou nesporně bude, aby jeho ničení probíhalo na jeho území, aby bojová činnost byla co nejrychleji přenesena za hranice našeho státu, za hranice celého socialistického tábora. To znamená úměrně možnostem rozvinout účinné operace právě s tímto cílem. Nepřítele bude možné s konečnou platností zničit nehlédě na naše údery zbraněmi hromadného ničení na celou hloubku jeho území a zejména strategické a operační uskupení vojsk, útočnými operacemi pozemních vojsk, zejména tankových v těsné součinnosti s ostatními druhy vojsk především raketovým, výsadkovým a letectvem. Nehledě na mohutnou sílu raketonukleárních zbraní budeme moci s konečnou platností nepříteli zničit vedením pozemních operací.

Z třídního a rozhodného charakteru příští možné války vyplývá nutnost vychovávat již nyní v míru a zejména v průběhu války vysokého útočného ducha vojsk, a to je možné právě jen na základě hlubokého a všestranného objasňování a pochopení třídního charakteru a rozhodných cílů války. V současné době v naší armádě bohužel, útočný duch není patřičně propagován.

Někdy to vypadá, jako když se samého termínu bojíme, ačkoli nemá nic společného s agresí. Nedostatečně zdůrazňování útočného ducha vojsk je způsobeno především tím, že není hluboce osvojen a pochopen charakter a cíle války a soudobého boje. Musíme vidět, že veškerá stranickopolitická práce, výchova lidí a v neposlední řadě pojetí výcviku již v míru musí ve svém souhrnu vstěpovat lidem objektivní nezbytnost vysokého útočného ducha, jako jednoho z hlavních předpokladů našeho vítězství nad nepřitelem. Obecně a teoreticky se charakter soudobé války, operací a boje přiznává, ale ve výcviku vojsk a přípravě štábů i nadále trvají některé nedostatky, které jsou s těmito požadavky v přímém rozporu. V praxi dochází často k hrubému podceňování protichemické přípravy, ochrany proti atomovým a vodíkovým zbraním, i proti jiným zbraním hromadného ničení, k podceňování ženižního zabezpečení. Ve štábech přežívají ještě některé pozůstatky starého způsobu myšlení a činnosti, zdlouhavost v práci a projev schematicismu.

To svědčí o tom, že ani ve stranickopolitické práci nejsou překonány pozůstatky starého myšlení a konzervatismu, že stranickopolitická práce ještě není dostatečně cílevědomě zaměřena na výchovu lidí, na změnu jejich myšlení, na mobilizaci kádru k důslednému plnění rozkazů ministra národní obrany a nových řádů a proto trvají staré návyky a stará praxe.

Politické orgány a stranické organizace by měly otázkám výchovy útočného ducha našich vojsk věnovat již nyní potřebnou pozornost. V podmínkách vedení boje to bude jednou z prvořadých jejich povinností.

★

Druhým závěrem, vyplývajícím z rozhodného charakteru a vyhraněných cílů války, je nutnost výchovy všech příslušníků armády k třídní nenávisti k nepřítelům socialismu, ke všem, kteří se zbraní v ruce budou bojovat proti nám.

Zkušenosti z počátečního období Velké vlastenecké války Sovětského svazu jsou i v tomto směru poučné. Sovětské lidé byli dlouhá léta vychováni v duchu proletářského internacionalismu a mnozí sovětské vojáci a důstojníci nechtěli z počátku věřit, že by německý dělník šel bojovat se zbraní v ruce proti dělníku sovětskému. Politické orgány a stranické organizace musely provádět velmi intenzivní kampaň k překonání těchto nesprávných názorů. Její nutnost přestala existovat, když lidé v boji na fron-

tě na vlastní oči viděli zvěrstva fašismu. Potom každý odhodil jakékoli falešné představy a iluze a teprve pak se u některých lidí začala rodit a silit skutečná nenávist k nepřítelům sovětského státu.

Pochopitelně i v příští možné válce musíme v našich podmínkách počítat s tím, že ne všichni lidé bez výjimky správně tuto otázku chápou a že skutečně s pocitem třídní nenávisti k nepřítelům socialismu půjdou do boje. U nás ještě jsou různé iluzorní představy například o Spojených státech amerických a o způsobu života na Západě vůbec. Nyní se situace podstatně zlepšila, zejména možno říci v posledních měsících. Máme přece skvělé možnosti již v míru provádět výchovu k třídní nenávisti a na základě odhalování pravé tváře amerického a západoněmeckého imperialismu a celých koalic, jako je NATO, na konkrétních faktech, jako je Kuba, Kongo, Alžír a řada jiných. Na faktech, které se dějí v Německé spolkové republice, zejména na příkladech revanšistických územních požadavků vůči naší republice ze strany různých utečeneckých svazů, požadavků, které byly v Německé spolkové republice povýšeny na vládní politiku. To jsou mimořádně účinné prostředky, pomocí kterých musíme burcovat myšlení lidí a na nich tříbit city nenávisti k nepřítelům socialismu. Nenávist k nepříteli je mimořádně důležitá a je jednou z hybných sil vojáka ve válce. Spolu se socialistickým vlastenectvím je nenávist k nepříteli jedním z nejdůležitějších činitelů, které ovlivňují morálku vojsk. V podmínkách války bude mít tato otázka své významné místo a my s ní musíme v politické práci počítat.

S tím souvisí otázka výchovy k socialistickému vlastenectví a proletářskému internacionalismu, která u nás také není plně doceněna.

Jsme povinni již nyní a ve válce zvláště vést lidi, vychovávat a mobilizovat je do boje za svobodnou socialistickou vlast, za vlast dělníků a rolníků, do boje za splnění přísahy, a vůbec více působit na city vojáků, ukazovat jim, že nebojují jen za svou rodinu, kolektiv z továrny a za svůj vlastní život, ale za celou společnost, za proletářský stát. To je mimořádně důležité, protože jestliže by všichni naši lidé nešli bojovat s hlubokým přesvědčením právě na základě citů socialistického vlastenectví a třídní nenávisti k nepříteli, tak budeme mít ve stranickopolitické práci mnoho problémů.

Obdobně je to s otázkou proletářského internacionalismu, která kromě toho do-

stane v příští možné válce v našich konkrétních podmínkách specifický charakter a bude mít své konkrétní projevy a zvláštní místo. Máme své úkoly, uložené nám spojeným velením, ale z jedné strany máme Německou demokratickou republiku a z druhé strany Maďarskou lidovou republiku. Na našem směru také nebudeme bojovat sami. Armády mohou mít různorodé národnostní složení a kromě toho budou ve styku a provádět součinnost s vojsky dalších socialistických armád. Z toho vznikne řada politickovýchovných úkolů a problémů pro stranickou práci právě ve směru upevňování internacionalismu, vzájemné družby a součinnosti. Nemluvě již o tom, že naše armáda má své vlastní problémy, protože není složena jenom z Čechů a Slováků, ale máme též nemálo vojáků maďarské a německé národnosti. Problém proletářského internacionalismu bude mít skutečně svou konkrétní podobu.

Kromě toho musíme počítat s tím, že budeme bojovat na cizím území za hranicemi socialistického tábora. Tam jsou dělníci, pokrokově smýšlející lidé, pokrokové organizace, komunistické strany, dělnické strany. Tam bude třeba řešit otázky vzájemných styků a vzájemných vztahů. Oni v nás musí vidět své osvoboditele, my se nebudeme smět dopouštět nějakých chyb, abychom nekompromitovali socialismus. To jsou velmi choulostivé otázky. Vzpomeňme například rok 1945! Co tehdy mohl způsobit jeden neukázněný sovětský voják! A jak toho využívaly různé měšťácké a buržoazní živly, které okamžitě zobechovaly chování jednotlivce na celou armádu a prohlášovaly, že celá Rudá armáda je taková! To jsou velmi vážné politické otázky. Nedostatků a chybami v jednání bychom podlamovali autoritu komunistickým a dělnickým stranám a dávali zbraň do rukou měšťákům a buržoazii. To nejsou otázky, které by nestály za povšimnutí, či snad nějaké okrajové problémy. Výchozí k proletářskému internacionalismu bude mít v našich konkrétních podmínkách své významné místo.

☆

Dalším momentem, který vyplývá z charakteru soudobé války a který bude mít veliký vliv na cíle, obsah a metody stranické práce, je skutečnost, že válka bude mít nezbytně raketonukleární charakter. Je nutné odhodit jakékoli iluzorní představy o tom, že by příští možná válka mohla být vedena klasickými zbraněmi anebo atomovými zbraněmi pouze taktického dosahu.

Jestliže se imperialisté rozhodnou k takovému, pro ně osudovému kroku, jakým by byl pokus zlikvidovat socialismus ozbrojenou silou, pak k tomu použijí nejmodernější a neúčinnější prostředky, které budou mít k dispozici, především pak zbraně hromadného ničení, termonukleární a atomové pumy, chemické a bakteriologické prostředky, dopravované na cíle raketami, v rozsahu, který jim jejich možnosti dovolí. Přitom v maximální možné míře s překvapením, zejména při samém zahájení války a v jejím počátečním období. Z toho vyplývají pro stranickopolitickou práci již nyní, a ve válce zvláště, konkrétní závěry a konkrétní úkoly.

Skutečnost, že příští možná válka bude mít raketonukleární charakter, a že tyto prostředky budou hlavní údernou silou na obou válčících stranách především znamená, že je nanejvýš nutné tyto prostředky dokonale znát, znát jejich vlastnosti, způsoby využití ve prospěch našich vojsk a ovládat všechny způsoby ochrany proti nim. Především tím lze reálně předejít zbytečné ztrátě a uchovat maximum živé síly a techniky pro boj s nepřitelem.

Jestliže uznáváme, že hlavním objektem stranickopolitické práce jsou lidé a péče o ně, pak to musí plně zabezpečit hluboké uvědomění si skutečnosti všemi příslušníky armády, že zachování sil a prostředků od úderů zbraní hromadného ničení je rozhodující otázkou pro splnění bojových úkolů. Hluboká znalost účinků těchto zbraní a ochrany proti nim je nejdůležitějším prostředkem, zejména v boji proti panice a psychóze strachu. A s projevy paniky a psychózy strachu musíme nezbytně v té či oné míře počítat.

Je nutné mít reálnou představu, a to je do značné míry možné a nutné, jaká situace se u lidí v důsledku použití zbraní hromadného ničení vytvoří. Vezměme si třeba takový významný moment, jako je pronikavá radiace a radioaktivní zamoření. To je, možno říci, nejožehavějším problémem. Účinky úderné vlny a tepelného záření budou zjevné a každý bude vědět, na čem je. Ale nakolik kdo utrpěl na zdraví od pronikavé radiace, kolik obdržel rentgenů, stejně tak nakolik je zamořen terén a kolik dalších rentgenů obdrží za každou další minutu pobytu v tomto prostoru, to hned vědět nebude. A každý bude mít snahu z daného prostoru se vzdálit. Bude nutné poskytnout pomoc všem, kteří budou na ni odkázáni. Budou rozsáhlé požáry a závaly. Nepřítel bude provádět úder zbraněmi hro-

madného ničení proto, aby je svými vojsky využil, a tomu musíme zabránit činností našich pozemních vojsk a údery našich zbraní hromadného ničení. Budou to velmi složité situace. Tyto složité situace je reálné za určitých podmínek a splnění určitých předpokladů zvládnout.

Ochrana proti zbraním hromadného ničení je prvořadým úkolem. Nejúčinnější ochranou proti zbraním hromadného ničení je jejich včasné odhalení průzkumem a zničení. To pro politické pracovníky, pro aparát, který řídí práci stranických organizací ve štábech a v útvech znamená věnovat prvořadou pozornost stranickopolitické práci v průzkumných jednotkách všech druhů. A to především směrem k výchově vysoké osobní odpovědnosti každého vojáka, poddůstojníka, praporčíka i každého důstojníka za to, že ani jeden z prostředků zbraní hromadného ničení nepřítele nezůstane neodhalen, výsledky průzkumu budou neprodleně upřesněny a doloženy, aby zbraně hromadného ničení mohly být co nejrychleji zničeny. Důležitá bude stranická práce v hloubkovém průzkumu, v diverzních skupinách, které budeme posílat do týlu nepřítelů. Jedna raketa s atomovou nebo vodíkovou hlavici může znamenat ztráty tisíců a desítek tisíc lidí a veliké materiální škody. Ale tuto raketu může zničit jedna diverzní skupina v týlu nepřítelů. To jsou kvalitativně nové momenty. Dříve, když třeba vidová hláška neviděla letoun a jak se říká „zaspala“ a ten někde shodil bomby, pak zahynulo několik desítek lidí a materiální škody nebyly příliš velké. Ale v příští možné válce bude mít takové přehlédnutí tragické následky. Budeme muset ve světle těchto skutečností věnovat velkou pozornost stranické práci v raketových dělostřeleckých a leteckých jednotkách.

☆

Ve všech druzích vojsk, u všech útvarů, jednotek a svazků, které mají bezprostředně za úkol odhalit a ničit prostředky napadení zbraní hromadného ničení ze strany nepřítele, bude mít stranickopolitická práce prvořadé místo. Tam musí být na vysokém stupni bojová pohotovost, morálka lidí, vysoký pocit osobní odpovědnosti za splnění úkolů, za likvidaci zbraní hromadného ničení nepřítele, a to nehlédě na únavu a na to, že mnohdy bude třeba v palebných postaveních radioaktivně zamořených terénů. Příslušníci těchto jednotek budou muset plnit své povinnosti tím nejpříkladnějším způsobem, protože na jejich odpovědnosti bu-

dou záviset životy desítek tisíců a statisíců lidí na frontě i v týlu.

Skutečnost, že v současné době mají Spojené státy k dopravě atomových a vodíkových pum k dispozici převážně strategické bombardéry, zatím co rakety jen v nepostačující míře, znamená, že u letectva, u přepadových stíhačů, u protiletadlových raketových jednotek i protiletadlových dělostřeleckých jednotek bude muset politický aparát a stranické organizace pracovat velmi intenzivně. Od nich bude často v rozhodující míře záviset splnění úkolů.

Významným a velmi účinným prostředkem ochrany proti zbraním hromadného ničení je rychlý manévr, rychlé rozptýlení, dotyk s nepřítelem a maskování. To bude významná oblast stranické práce. Političtí pracovníci, funkcionáři stranických organizací a velitelé musí vést lidi, vychovávat je, vštepovat do jejich vědomí znalosti a vlastnosti, které budou nutné k dosažení vítězství. Tyto otázky musí být plně zvládnuty již nyní v době výcviku a v průběhu války zejména. Jakmile se budou jednotky maskovat a budou svým významem stát za to, aby nepřítel na ně použil zbraně hromadného ničení, tak zcela určitě to udělá. Dnes jsou moderní a operativní prostředky, že to není žádný složitý problém. Skvělý prostředek ochrany je právě rychlý manévr, rozptýlení, držet dotyk s nepřítelem a maskování. Dále pak rychlé rozhodování, při kterém půjde často o minuty. Jestliže náš velitel přijme v určité situaci dříve rozhodnutí než nepřítel a začne ho neprodleně realizovat, bude mít iniciativu a tím i úspěch. Čas bude mimořádně důležitým faktorem. Stranická práce ve štábech a ve vojscích musí plně z této skutečnosti vycházet. Političtí pracovníci musí být předními bojovníky za to, aby všichni význam času pochopili, sami si to musí uvědomit a musí stát v prvních řadách boje proti rozvleklosti, pomalosti, složitosti a neoperativnosti v práci štábů a velitelů.

Důležitou otázkou pro stranickopolitickou práci bude, že politický aparát, funkcionáři strany, a to bez rozdílu, zda to budou uvolnění funkcionáři nebo velitelé, pracovníci štábu, ale především političtí pracovníci, budou muset jako jeden z prvních úkolů zabezpečit, aby vojska do posledního vojáka znala co nejdiverznější ozáření. To bude v daný moment rozhodující pro zadržování případným projevům psychózy strachu a paniky. Političtí pracovníci a stranické organizace musí uplatnit svůj vliv a pomocí velitelům při výběru dozimetristů,

kteří musí být velmi houževnatí, pevní lidé, s vysokou morálkou, všestranně připravení a znalí své věci, protože oni první budou nuceni jít do zamořených prostorů, kde budou měřit stupeň radioaktivity. Když to přesně a včas neprovedou, nebudeme znát situaci a nebudeme moci ji říci vojákům a situaci budeme těžko zvládat. Zabezpečení výběru skutečně nejlepších vojáků z řad komunistů a svazáků pro funkci dozimetristů a neustálé spojení s nimi, jejich politické vedení a výchova budou povinností mimořádné důležitosti. To bude konkrétní a velmi účinná politická práce, která kladně ovlivní morálku a bojeschopnost vojsk.

Současně s tím bude politický aparát zabezpečovat poskytnutí pomoci všem, kteří ji budou potřebovat a provádět velmi intenzivní práci při likvidaci následků atomových úderů nepřítele, a to přímo na místě zasažení, na místech speciální čistoty a ve všech zdravotnických zařízeních. Ze zkušeností Velké vlastenecké války je známo, že pro morálku vojáka nemůže být snad nic horšího, než když ho spolubojovník zklame. To je pro morálku lidí velmi nepříjemné. Péče o lidi se bude muset projevit velmi konkrétně. Čím dříve je z prostoru zamoření dostaneme, tím větší bude naděje na jejich záchranu. Současně s touto prací bude nutné zabezpečovat rozhodnutí velitele.

Nemůžeme vyloučit ani takový moment, a ten bude mít bezesporu své místo, že některé jednotky budou mít dávku ozáření na hranici přípustnosti, ale budou nuceny plnit dále bojový úkol i s vědomím, že se u nich stupeň radioaktivního zamoření zvýší, protože kdyby ho neplnily, tak otevrou cestu nepříteli. Političti pracovníci budou muset být přímo mezi vojáky, mobilizovat je a osobním příkladem je vést ke splnění úkolu. Za této velmi složité situace bude nutné rychlé rozhodnutí velitele všem objasnit a tím uplatňovat stranický vliv na plnění rozkazů, na morálku lidí a na obnovu bojeschopnosti našich jednotek.

Znalosti a konkrétní přístup ke stranickopolitické práci bude také nutný i z hlediska použití zbraní hromadného ničení z naší strany, protože i zde budou vznikat složité situace. Například na celkovou radiační situaci bude mít velmi vážný vliv povětrnostní situace. Může se stát, že my použijeme vodíkové nebo atomové pumy a přitom povětrnostní situace bude pro nás příznivá, radioaktivní stopa půjde směrem k nepříteli. Ale během půl hodiny se vítr otočí a stopa změní směr. My se nebudeme

moci před ní zastavit, budeme muset vědět, jak je široká, jaká je v ní úroveň radioaktivity, na jakých prostředcích a za jakou dobu ji můžeme projít a jaký bude v důsledku toho stupeň radioaktivního zamoření lidí a bojové techniky.

Jestliže vojáci budou znát stupeň radioaktivního zamoření v prostoru stopy, kterou budou muset projet a přitom budou dobře znát nakořk pronikavou radiaci snižují pancíř tanku, obrněného transportéru anebo i obyčejný automobil a budou vědět i celkově, kolik rentgenů dostanou, potom bez jakýchkoli projevů zakolísání budou všichni plnit bojový úkol a nebudou žádné projevy paniky a psychózy strachu. To budeme muset všemi prostředky stranickopolitické práce a konkrétní znalosti situace zabezpečit. Političti pracovníci musí být jedni z prvních, kteří znalost situace zabezpečí. Budou to skutečně velmi konkrétní a velmi naléhavé otázky a přitom mimořádně významné pro morální politický stav vojska, tím i pro úspěšné vedení operace a boje.

V této souvislosti chci poukázat na to, že tyto otázky je třeba mít zvládnuty již nyní, v míru, protože kdyby k válce došlo, potom již mnoho času nebude. Politické orgány a stranické organizace by neměly nečinně přihlížet jakýmkoli projevům podceňování těchto otázek a zlehčování podmínek při jejich zvládnutí v průběhu výcviku vojsk a štábů. Již nyní v míru by neměly mít místo takové nedostatky, jako je opomíjení vyhodnocování radiační situace, průzkum zbraní hromadného ničení a jejich rychlé ničení všemi prostředky, případy, kdy na cvičicích zbraních hromadného ničení nestojí v popředí zájem velitelů a štábů, a to oboustranně jak ze strany jejich použití nepřítelem, tak i z vlastní strany, kdy nestojí tyto otázky v popředí pozornosti štábu z hlediska vlivu použití těchto zbraní a vlivu radiační situace na činnost vlastních vojsk, na plnění bojových úkolů. To nejsou nějaké čistě vojensko-odborné problémy. To jsou otázky vysoce politické! Otázky, které musí stát v popředí v obsahu stranickopolitické práce, protože od jejich řešení bude záviset úspěch operace a boje.

I nyní, v míru, máme veliké možnosti názorně a přesvědčivě ukázat efektivnost ochrany proti pronikavé radiaci. Na přípravě tohoto výcvikového roku velitelství chemického vojska ministerstva národní obrany provedlo praktickou ukázkou ochrany proti pronikavé radiaci skutečně mimo-

řádně přesvědčivým a názorným způsobem. Soudruzi umístili bojové radioaktivní látky do tanku a do obrněného transportéru a postavili řadu mezníků na různé vzdálenosti. Dozimetrista postupoval nejdříve k tanku a poté k transportéru. U každé tabulky se zastavil a hlásil, kolik je u mezníku rentgenů. Tam jsme se všichni názorně přesvědčili, co to znamená sedět v tanku, v obrněném transportéru anebo nebýt vůbec chráněn. To byly markantní rozdíly. Tam se každý přesvědčil o reálných možnostech ochrany proti pronikavé radiaci. Byla to skutečně názorná a přesvědčivá ukázka.

Vraťme se však zpět k otázkám války. Snaha použít nukleární zbraně s překvapením vyzývá pochopitelně zákonitě otázku, jak to bude v době zahájení války a v jejím počátečním období. To je otázka velmi aktuální. Někdy se objevují názory o tak zvaném preventivním úderu z naší strany. Je samozřejmé, že z hlediska pochopitelné snahy snížit následky prvních úderů nepříteli na minimum byla a jsou hledána nejruznější východiska. Je třeba dosáhnout při nejmenším toho, aby se rakety střetly na cestě. Soudruh Chruščov, když mluvil o síle raketových vojsk Sovětského svazu, prohlásil: „... zbraně, které máme nyní, jsou strašné a ty, které vycházejí z výroby, jsou ještě dokonalejší a ještě strašnější. Zbraně, které se připravují a jsou, jak se říká, v aktovkách vědců a konstruktorů, jsou neuvěřitelné.“ (N. S. Chruščov, projev na zasedání Nejvyššího sovětu SSSR, Pravda, 15. ledna 1960.) Není naším úkolem zkoumat, co v Sovětském svazu mají. Ale je jisté, že když v SSSR dokázali takové věci, jako historický let majora Gagarina 12. dubna t. r. do vesmíru, tak jistě dokáží i jiné, z hlediska vojenského ještě významnější. Jistě se hledá způsob, jak dosáhnout toho, že se rakety nebudou muset potkat a že nepřátelské rakety k nám nedoletí a přitom nebudeme moci být označeni za agresory. Ovšem my musíme být realisty. Vycházíme z konkrétní situace, jakou dnes máme, a proto bereme v úvahu, že dosáhneme toho, aby se rakety potkaly na půl cesty. To je za dané situace nejrealističtější varianta. To ovšem neznamena, že v takové situaci nebudeme nic dělat, že budeme pasivně čekat nebo prostě nečinně přihlížet.

Z otázek, které jsou bezprostředně spojeny se začátkem války, musíme vyvodit řadu poučení pro stranickopolitickou práci. Válka může začít buď po určitém období zvýšeného nebezpečí, které se bude měřit

na hodiny anebo třeba na dny anebo, což jsou nejpříznivější podmínky, a ta nejhorší varianta pro nás, s „naprostým překvapením“, to znamená bez období zvýšeného nebezpečí. Zde je třeba dát některá vysvětlení. Otázka stojí tak — je naprosté překvapení možné? My ho zcela vyloučit nemůžeme, ale je velmi málo pravděpodobné. Málo pravděpodobné je již proto, že naši nepřátelé v NATO, hlavně pak USA, mají v současné době k provedení hromadného úderu zbraněmi hromadného ničení při zahájení války k dispozici jako dopravní prostředky převážnou měrou letectvo. To je třeba nejdříve soustředit, přemístit na bližší základny. To se však plně utajit nedá. Imperialisté vycházejí z varianty, že nejednodušší bude přechod ze cvičení k přímému napadení, ale i to není možné provést bez určitých opatření. Vezměme například nutnost postavit rakety do bojové polohy, což bude neklamným znamením, že se něco děje, nebo uvedení do plného provozu sítě navedení, radiolokačních prostředků. Kromě toho máme další prostředky, které nám umožňují nebezpečí napadení zjistit. Takže máme řadu možností, jak i za situace, kdyby imperialisté chtěli za cvičení přejít k agresi, naprosté překvapení prakticky vyloučit.

Vezměme však pro nás tu nejhorší variantu. I za těchto mimořádně těžkých podmínek máme značné možnosti účinky a následky prvních úderů podstatně snížit a tím vytvořit příznivé podmínky jak pro bojovou činnost vojsk, tak pro mobilizaci.

Pro nás bude velmi cenná každá minuta, nemluvě o hodinách. Doba, která je nutná pro zjištění zahájení války, postačuje k vyvedení vojsk zpod úderů zbraní hromadného ničení nepříteli.

Válku v počátečním období za té nejnepříznivější varianty povedeme těmi silami a prostředky, které budeme mít k dispozici v míru. Mobilizace bude trvat určitou dobu a bude prováděna za nepředstavitelně ztížených podmínek. A odtud vyplývá požadavek vysoké bdělosti a ostrážitosti a vysoké bojové pohotovosti vojsk, požadavek, aby vojska byla schopna na signál a v maximálně krátké době opustit místa dislokace a to při plné bojeschopnosti s veškerým potřebným materiálem, střelivem a zajmout určené prostory, ze kterých budou moci přistoupit přímo k plnění bojových úkolů. Proto i v Rozkazu ministra národní obrany na výcvikový rok i v usnesení politického byra z 13. 9. 1960 otázky bojové připravenosti a pohotovosti jsou na před-

ním místě. V současné době je řešení této otázky na jednom z prvních míst v činnosti politických orgánů, stranických i svazáckých organizací. Především jde o další zvýšení vlivu strany na všechny stránky života vojsk a štábů, které o vysoké bojové připravenosti a pohotovosti rozhodují! Je již mnoho dobrých zkušeností. To ukázalo například shromáždění funkcionářů strany a velitelů organizované politickou správou jednoho operačního svazu. Otázky bojové pohotovosti platí plně i pro průběh války. Veškerá vojska, snad s výjimkou těch, která se začínou formovat někde v hlubokém týlu, musí být kdykoli schopna plnit bojový úkol. Vysoká bojová pohotovost není úkol jen velitelů a štábů, ale současně úkol politického aparátu, stranických i svazáckých organizací. Ještě ani dnes v mírových podmínkách nejsou všechny otázky související s bojovou pohotovostí v myšlení všech lidí beze zbytku probojovány. A v průběhu války to bude jeden z nejdůležitějších úkolů stranickopolitické práce.

Každá příznivější varianta zahájení války nám bude umožňovat provedení dalších opatření ve všech směrech a tím se budou zlepšovat podmínky i pro stranickopolitickou práci. To znamená, že jestliže budeme o nebezpečí agrese vědět několik hodin nebo den předem, provedeme i po linii stranickopolitické práce další opatření, která významným způsobem ovlivní především připravenost lidí. To jsou jen některé otázky začátku války. Úkolem bude uchránit maximum sil a prostředků, a kdo se dřív rozhodne, ten dřív začne bojovat, ten bude mít iniciativu v ruce. **My musíme udělat vše pro to, abychom se v situaci prvního zorientovali my, a začali bojovat první.**

★

Z rozhodných cílů války a v důsledku použití zbraní hromadného ničení bude případná válka mít úporný a ničivý charakter a bude klást na celé národy a zejména na ozbrojené síly, mimořádné nároky. Zejména vystupuje do popředí ničivý účinek zbraní, které budou použity jak na frontě, tak i v zázemí, daleko obtížnější obnovování prvků bojové sestavy a operačního uskupení vojsk, překonávání rozsáhlých zamořených území v ochranných prostředcích a další problémy.

Ničivý a úporný charakter války bude vyžadovat především vysoké morálně politické kvality lidí, vysokou úroveň jejich všestranné připravenosti, bezpříkladnou statečnost a odvalu, iniciativu a vůli splnit

rozkazy i v nejtěžších podmínkách soudržnost vojenských kolektivů, vysokou osobní odpovědnost každého vojáka, praporečníka, důstojníka za splnění úkolů a vysokou fyzickou připravenost.

Výchova lidí je oblastí především stranickopolitické práce. Výchova a pěstování vlastností, které budou bezpodmínečně nutné pro dosažení úspěchu v příští možné válce, bude především záležitostí práce politického aparátu, stranických a svazáckých organizací v těsné spolupráci s veliteli všech stupňů. To bude jeden z nejdůležitějších a nejrozhodnějších momentů v obsahu stranickopolitické práce, především tam bude muset zaměřit svoje úsilí.

Pro ilustraci ničivého charakteru války a rostoucích nároků na vojska ve srovnání s druhou světovou válkou vezmeme například útočnou frontovou operaci. Ve druhé světové válce byly frontové operace prováděny průměrně a na hloubku kolem 200 km, při středním tempu útoku 20 až 30 km za den. Ve frontové operaci a v současných podmínkách se počítá s jejím trváním 8—10 dnů, hloubkou 600—800 i více km a s průměrným tempem 80—100 km za 24 hodin. Z toho je vidět, jak rozmach, tempo a dynamika operací a boje se v soudobé válce ve srovnání s minulou válkou změnil. To budou nároky kvalitativně podstatně vyšší než byly za druhé světové války.

Je třeba, abychom to měli na zřeteli a vycházeli z reálných předpokladů. Jestliže v minulé válce byly ztráty způsobovány postupně a někdy i v průběhu několika operací, tak nyní při použití zbraní hromadného ničení budou způsobovány hromadně, to znamená, že budou ničeny nebo vyřazovány úplně z boje celé jednotky, útvary a svazky, tj. celé prvky bojové sestavy a operačního uskupení. Proto bude běžným jevem doplňování útvarů celými jednotkami a svazků celými útvary.

Z ničivého a úporného charakteru války, operací a bojů vyplývá, že divize, pluky, prapory a roty, pokud nebudou vyvedeny z boje zbraní hromadného ničení, to znamená pokud nebudou zničeny úplně anebo nebudou mít takové ztráty, že se stanou neschopnými boje budou po celou dobu anebo většinu operace v akci buď v prvním nebo druhém sledu, v záloze atd.

Přítom bojová činnost bude velmi často probíhat na jednotlivých směrech, v hlubokém týlu nepřítele bez souvislé fronty, bez dotyku se sousedy a to po celé dny a noci. To vyplývá z charakteru zbraní hromadného ničení a možnosti jejich použití

na celou hloubku operační sestavy nepříteli a na objekty v hlubokém týlu, i na objekty strategického významu. V důsledku toho budou souběžné operace a boj klást mimořádné požadavky na samostatnost, rozhodnost, iniciativu každého vojáka, jednotky velitele, štábu, politických pracovníků a stranických organizací.

★

Na cíle, obsah a metody stranické práce budou mít významný vliv charakter a cíle jednotlivých frontových a armádních operací, cíle bojových úkolů a místa každé jednotky, útvaru a svazku v jejich plnění. Takové zásadní otázky, jako je charakter bojové činnosti, prostor, ve kterém bude probíhat, délka trvání, obtížnost terénu, tempa útoku, směr útoku, budou pro obsah a organizaci řízení stranickopolitické práce mimořádně důležité a v každé operaci a boji jiné. Zkušenosti Velké vlastenecké války ukazují, že neexistovaly dvě operace, které by byly stejné. Každá měla své zvláštnosti.

Vezměme si např. tankovou divizi v útočné operaci armády. Frontová útočná operace se zpravidla bude skládat ze dvou útočných operací armád. Ke kolika různým situacím takové tankové divize v sestavě armády může dojít! Od přípravy útoku k jeho zahájení, překonávání vodních toků, překonávání zamořených prostorů, součinnost s výsadky, letectvem, raketovými prostředky, zásobování vzduchem v průběhu operace, pronásledování, odrážení protiztečí a protiúderů, doplnění plukem nebo více útvary v chodu operace, vyvedení do druhého sledu nebo do zálohy, a to během 8—10 dnů operace do hloubky 600—800 km. Často samostatně, bez dotyku se sousedy, hluboko v týlu nepříteli, bez vlastních vojsk bezprostředně v týlu. A možno říci, že tankovou tankovou divizi, pokud si uchová bojeschopnost, čeká v armádní útočné operaci značná část nebo většina těchto úkolů. Neříkám, že všechny, ale mnohé z nich určitě.

V každém z uvedených případů budou politický aparát, stranické a svazácké organizace postaveny před konkrétní úkoly a problémy vyplývající ze specifiky dané operace a boje. Stranickopolitická práce bude muset být těsně spjata s bojovými úkoly a maximálně napomáhat jejich úspěšnému plnění.

Dalším významným momentem je složení vojsk, stranického aparátu, stranických a svazáckých organizací. Tyto otázky budou též mít pro stranickopolitickou práci veliký význam. Uvedl jsem variantu nenašlého

napadení nebo napadení odhaleného těsně před jeho provedením, kdy budeme vést boj s vojsky, která máme jako kádrovou armádu. Kádrové složení těchto vojsk známe a podle situace v míru s ní počítáme. Někde počítají víc, někde méně, podle úrovně práce. V případě, kdy dojde k období zvýšeného nebezpečí, které svým časovým rozsahem umožní provést částečnou nebo úplnou mobilizaci armády, budou doplněny útvary a svazky na plné počty lidmi a materiálem, technikou, budou postaveny celé jednotky, útvary a svazky a pochopitelně i politický aparát, stranické i svazácké organizace. Tam bude třeba konkrétní složení vojsk, politického aparátu, stranických a svazáckých organizací i štábů zhodnotit a vyvozovat z něho závěry pro konkrétní stranickopolitickou práci. Jestliže to politické orgány neprovedou, dopustí se vážné chyby. Musíme brát v úvahu i časové možnosti, které budeme mít. Podle nich budeme připravovat, vybírat a rozestavovat kádry. Možnosti budou nejrozličnější, začínaje časovým rozpětím v hodinách, ale budou i možnosti, které budou trvat řadu dnů, a není možno vyloučit třeba i týden, dva atd.

Politické pracovníky a velitele musí především zajímat kádrový stav stranických organizací v praporech, plucích a ve štábech. To je klíčová otázka. Množství, připravenost a zkušenosti komunistů důstojníků, praporčků a vojáků budou východiskem momentem pro výběr, rozestavení a přípravu kádru politického aparátu i funkcionářského aktivu strany a ČSM. Budeme muset dbát na to, abychom měli zabezpečenou bojeschopnost stranických organizací. Politické orgány budou muset znát a ovlivňovat rozmístění členů strany. Neustále zachovávat nezbytného počtu stranických organizací a množství komunistů v nich bude ve válce jedním z prvořadých úkolů politických orgánů a samých stranických organizací. Ztráty nebudou malé a my musíme mít neustále na zřeteli, abychom měli bojeschopné stranické a svazácké organizace. Bez toho by nebylo možné uplatňovat stranický vliv na jednotky, útvary a štáby.

V průběhu války budeme muset zabezpečit neustálé doplňování příslušníků strany z řad vojáků základní služby, praporčků i důstojníků, jejich přijímáním za kandidáty. Základním kritériem bude chování soudruhů a jejich jednání v boji, i když pochopitelně nebudou opomíjeny i jiné momenty, jako třídně politický, individuální výběr, ale ve válce bude rozhodujícím kri-

tériem jak kdo bojuje, co konkrétně dělá pro obranu socialistické vlasti a porážku nepřítele. Způsob přijímání bude mít své zvláštnosti, jejichž nutnost je ověřena zkušenostmi z Velké vlastenecké války. Jde především o ručitele, o délku doby, po kterou musí ručitelé přijímané soudruhy znát, jde i o délku kandidátské lhůty a o způsob konečného schvalování přijímání do strany včetně vydávání stranických legitimací. Přijímání do strany bude nutno ve vojenských případech podřídit podmínkám vedení války, podmínkám bojující armády, musí být pružné, operativní a přitom nesmí dojít ke snižování jeho významu.

Je samozřejmé, že kádrové složení vojsk, politického aparátu, stranických a svazáckých organizací bude mít velký vliv na veškerou stranickopolitickou práci a bude od politických orgánů vyžadovat plnění následujících úkolů.

Především bude nutné věnovat neustálou pozornost zvyšování marxisticko-leninské připravenosti kádru strany, zejména ve směru znalosti politiky strany, mezinárodní politiky a situace, otázek války, vojenské politiky strany, a to v konkrétních otázkách, v konkrétní situaci vedení války. A to způsobem co nejefektivnějším, individuální práci, besedami, ale na potřebné ideově teoretické úrovni. Vychovávat kádry na konkrétních úkolech, obohacovat jejich vědění a přitom je současně marxisticky vzdělávat, agitovat a mobilizovat. Čili ne nějaké školské marxistické vzdělávání.

Bude nutné zvyšovat připravenost funkcionářů strany útvarových organizací pro provádění stranickopolitické práce v podmínkách vedení boje, a to ještě s přihlédnutím ke specifické druhů vojsk, především raketových, PVO, tankového vojska, výsadků a průzkumných jednotek. Budeme muset využít každé chvíle a zabezpečit jejich alespoň minimální přípravu, pomáhat jim a zvyšovat jejich připravenost pro řízení a provádění stranickopolitické práce, a to metodami, které budou maximálně efektivní a nebudou vyžadovat dlouhodobé školení.

Dále je to otázka zobečňování a předávání zkušeností ze stranickopolitické práce ve vojscích v boji novým jednotkám, útvarům a svazkům, které půjdou na frontu a dosud nebojovaly, a těm pracovníkům a funkcionářům stranického aparátu a stranických organizací, kteří budou přicházet ze zálohy politické správy armády nebo frontu na doplnění. Bude mnoho zkušeností, které bude nutné vyhodnocovat a novým kádrami je předávat.

Věnovat velkou pozornost tomu, aby-
chom všemi prostředky stranického vlivu napomáhali zvyšování vojenskoodborné a technické připravenosti u těch kádru, které v ní budou mít nedostatky. Bude dosti mladých velitelů, kteří nebudou mít zkušenosti a my jim budeme muset pomáhat. A to jak v době, kdy se budou útvary mobilizovat v týlu a budou provádět zkrácenou bojovou přípravu nebo i na frontě při různých příležitostech, které se tam najdou, například když bude jednotka vyvedena do druhého sledu nebo do zálohy.

Bude nezbytné věnovat pozornost určité základní přípravě nových členů strany, které budeme přijímat v průběhu vedení operací a bojů. Nemůžeme jenom přijímat do strany, je třeba si najít čas a využít každé příležitosti si s novými členy pobesedovat o Stanovách strany, zejména o povinnostech komunisty ve válce; nedělat sáhodlouhá opatření, ale stranický s nimi pobesedovat.

Důležitým úkolem bude poskytovat pomoc mladým a novým velitelům ve směru správného chápání a uskutečňování funkce velitele v socialistické armádě, na frontě, ve válce, jako politického vedoucího, pomoci mu ve správném chápání a uplatňování družné spolupráce se stranickou a svazáckou organizací. Zvyšovat znalosti vojenské politiky strany u těchto soudruhů, zásad stranickopolitické práce včetně znalosti směrnic ÚV pro práci strany ve válce. Povinností politických orgánů je provádět stranickou přípravu velitelů, najít si pro velitele čas. To pro politického pracovníka musí být pravidlem. Jistě se vyskytne mnoho dalších problémů. Způsob jejich řešení bude vždy záviset na konkrétní situaci, potřebách a podmínkách.

Musíme počítat s poměrně malými časovými možnostmi, což bude vyžadovat velmi cílevědomou a znovu podtrhuji, maximálně efektivní práci. Nejčastěji se budou provádět krátké individuální besedy a teprve tam, kde budou možnosti, si bude možné funkcionáře na několik hodin svolat. Je nutné počítat s tím, že i když bude útvar vyveden do druhého sledu, tak funkcionáři budou muset plnit také jiné úkoly, jako doplnění jednotek lidmi, technikou, střelivem atd. Nemůžeme počítat s tím, že bychom si vždycky mohli zabrat funkcionáře jenom pro sebe.

☆

Požadavky kladené na styl a metody řízení stranickopolitické práce ve válce budou v zásadě totožné se zásadami vedení

vojskům vůbec. Jde o následující základní požadavky:

- předvídání vývoje v obsahu a způsobech řešení úkolů stranickopolitické práce na základě hodnocení situace, rozhodnutí a předvídání vývoje operace a boje provedených velitelem a na základě analýzy situace z hlediska činnosti politického aparátu, stranických a svazáckých organizací;
- samostatnost, iniciativa, operativnost a tvůrčí přístup k řešení otázek stranickopolitické práce;
- cílevědomost, soustředění úsilí na řešení rozhodujících úkolů, jednoduchost a efektivnost opatření;
- vysoká osobní odpovědnost všech funkcionářů politického aparátu stranických a svazáckých organizací, spojená s kolektivností uplatňovanou skutečně jen v rozhodujících otázkách a tehdy, kdy budou pro ni podmínky;
- nepřetržitý, především osobní styk s podřízenými stupni a funkcionáři, práce funkcionářů aparátu a stranických organizací ve vojscích, v jednotkách a štábech, kde se bude rozhodovat o vítězství nad nepřítelem;
- správný výběr a rozmístění kádrů a to i na příslušných místech velení včetně vytváření záloh politického aparátu;
- operativní a kvalitní systém stranické informace;
- maximální využití stávajícího systému velení včetně prostředků, které budou k dispozici.

Již z tohoto výčtu hlavních požadavků je zřejmé, že nejsou a ani nemohou být nějakou zvláštností, která by byla vlastní jenom řízení stranickopolitické práce.

Předpokládám, že základní direktivou pro organizování stranickopolitické práce za války budou direktivy vojenské rady fronty a armády. Z nich budou vycházet všechny podřízené stupně aparátu. V ní bude jednotná možná řící vojenskopolitická linie, v ní bude stanoven cíl a obsah stranickopolitické práce vzhledem ke konkrétním cílům frontové nebo armádní operace.

Ještě před rozbohem některých otázek chci obrátit pozornost na nutnost, mít spolu s operačními plány a plány pro boj na počáteční období války pro případ jejího nenadálého rozpoutání s překvapivými údery nepřítele, rozpracované cíle a základní problémy stranickopolitické práce ve stejných variantách jako předpokládá velitel, které musí být určitému i když malému okruhu pracovníků politického aparátu známy. To

je důležité, aby se předešly případné projevům bezradnosti a pasivity. Tyto plány podle měnící se situace ve vojscích upřesňovat.

Východím momentem pro řízení stranickopolitické práce bude období obdržení úkolu pro operaci a boj, jeho ujasnění, analýza a zhodnocení situace, zámysl a rozhodnutí velitele. Politické orgány se budou muset tohoto procesu aktivně účastnit a podílet se na něm svými konkrétními znalostmi morálně politického stavu vojsk. Celého procesu zhodnocení situace velitelem armády se musí zúčastnit náčelník politické správy. On bude nejlépe znát morálně politický stav vojsk, a to pro přijetí rozhodnutí velitele je velmi důležité, protože ne v každé jednotce, útvaru nebo svazku bude morálně politický stav stejný. Ne všude budou stejně silné a bojeschopné stranické organizace. Náčelník politické správy bude muset veliteli armády říci, jaké by bylo z tohoto hlediska nejvýhodnější řešení, kde a jaké jednotky, útvary a svazky zasadit. Současně s tím si bude politický aparát sám provádět rozbor situace z hlediska stranickopolitické práce, kterou bude provádět. Souběžně s tím musí pracovat ve štábu, kde práce poběží plným tempem, tam se budou vypracovávat podklady pro rozhodnutí velitele a organizovat jeho realizace.

Pracovníci politických orgánů budou muset promýšlet a předvídat průběh stranické práce a způsoby jejího řízení v jednotlivých fázích operace a boje v souladu s variantami předvídávanými velitelem. Pro politické orgány je to východní otázka. Podle toho si bude muset připravit podřízené stupně politického aparátu, zorientovat a připravit je na jednotlivé varianty. Přesto nebudeme mít záruku, že boj nebo operace proběhne právě podle některé z nich.

V této fázi práce štábu bude pro politický aparát další velmi důležitý moment, a to je čas. Jakmile velitel obdrží operační směrnicí nebo úkol pro boj, ujasní si ho a provede časovou kalkulaci, tak tato bude pro politické orgány a stranické organizace jednou ze základních otázek. Podle časové kalkulace velitele budou vyvozovat, co budou s to konkrétně dělat a co bude reálné na jednotlivých stupních za tu dobu provést. Který politický pracovník si to předem nevyhodnotí, může počítat s tím, že se dosti mnohých chyb a že nemusí se svými některými dobrými předsevzetími uspět a nebude s to je realizovat v praxi.

Již jsem se vzhledem k charakteru operací a boje zmiňoval o požadavcích na sa-

mostatnost, operativnost, iniciativu. Musíme vidět skutečnost, že soudobý boj bude vyžadovat od politických orgánů v tomto směru mimořádně vysoké kvality. Když jsem uváděl příklad tankové divize, která bude útočit v sestavě armády, upozorňoval jsem, do jakých rozmanitých situací se může v průběhu operace dostat. Z toho vyplývá, že političtí pracovníci budou muset řešit konkrétní úkoly, aniž by náčelník politického oddělení divize vždy dostal od náčelníka politické správy armády směrnice. Bude velmi často závislý na sobě samém. Bude řešit otázky spolu s velitelem a na základě jeho rozhodnutí bude organizovat a řídit stranickopolitickou práci samostatně, iniciativně, s plnou osobní odpovědností. Náčelník politického oddělení se často může stát, že velitel divize dostane nějakým způsobem úkol nebo upřesnění situace od velitele armády, ale náčelník politického oddělení ne, ale přesto bude muset pracovat a řídit práci na základě konkrétních úkolů, které bude divize plnit. Chci tím jenom potvrdit myšlenku samostatnosti, iniciativy a vysoké osobní odpovědnosti. Na některé návyky, které v armádě jsou — čekat na direktivu shora — bychom doplatili. Především samostatně, iniciativně a tvůrčím způsobem budou politické orgány organizovat a řídit stranickopolitickou práci.

Několik poznámek k otázkám kolektivnosti a osobní odpovědnosti. Je to otázka spojená s vnitrostranickou demokracií a s demokratickým centralismem, který bude mít ve válce své zvláštnosti. My jsme zvyklí příliš zdůrazňovat a radit se na poradách, schůzích a zasedáních. To nám již nyní v míru činí mnoho potíží, odvléká funkcionáře od konkrétní a soustavné práce dole na nižších stupních a v masách vojáků a důstojníků nemluvě o tom, že to plodí papírovou vojnu a oživuje byrokratismus. V podmínkách války by to bylo naprosto nemožné. Když si uvědomíme, že vojska v chodu operace budou za příznivých okolností postupovat tempem 80 až 100 km za 24 hodin, tak je zjevné, že na nějaké porady a schůzování nebude ve vojenských čas. Kolektivnost bude nutně a možné uplatňovat jen při řešení nejdůležitějších otázek a to na krátkých poradách se stručným rozбором situace, závěry z nich a provádění konkrétních opatření a řešení. Ne vždy budou přítomni všichni pracovníci orgánu nebo výboru, to není rozhodující. Často se stane, že ZVP nebo předseda ÚO se bude moci poradit pouze s jedním nebo maximálně jen s několika soudruhy na chodu, ale

i to bude projev kolektivnosti. Pochopitelně budou-li podmínky k dodržení kolektivnosti, bude bezesporně povinností každého funkcionáře, ať jmenovaného nebo voleného, ji uplatňovat. Jestliže možnost k tomu nebude, bylo by nesprávné na ní lpět.

Nyní k otázce rozmístění kádru na velitelských stanovištích. Zkušenosti z Velké vlastenecké války a ze cvičení potvrzují dvě zásady.

První zásadou je, že vedoucí odpovědní funkcionáři, ZVP především nebo jejich zástupci, musí být v každém případě tam, kde se hodnotí situace, kde se přijímá rozhodnutí, odkud je řízen boj a operace. Není rozhodující, bude-li to na velitelském stanovišti nebo předsunutém velitelském stanovišti, ale rozhodující je, aby odpovědní stranický funkcionář byl tam, kde se velí, aby byl v kursu situace a v konkrétní situaci mohl řídit se znalostí věci stranickou práci.

Druhou zásadou je, že ostatní političtí pracovníci musí být tam, kde se rozhoduje o plnění úkolů vydaných velitelem, tj. ve štábech, v útvech a v jednotkách. Kdo kde a jak dlouho bude a co tam bude dělat, to je závislé na konkrétní situaci a na to nikdo nikomu recept nedá. Náčelník politické správy nebo politického oddělení nebo ZVP útvaru bude na základě znalosti konkrétní situace a úkolů velitele rozmisťovat kádru a dávat jim úkoly, posílat je tam, kde je potřeba. K tomu je třeba mít též některé rezervy politických pracovníků, zejména na stupni frontu, armády a možná i na stupni divize. To nelze chápat nějak dogmaticky a schematicky. Jestliže bude jasné, že divize bude plnit úkoly samostatně po řadu dní, bude mít náčelník politické správy jistě zájem na tom, aby na politickém oddělení byli dva až tři političtí pracovníci jako záloha. Tito soudruzi budou muset mít přehled o situaci a být schopni kdykoli po krátké instruktáži se zapojit do práce. Některý rezortismus zde bude těžké dodržovat. To je jeden z dalších konkrétních úkolů, který budou politické orgány muset řešit. Není možné, aby se většina politického aparátu zdržovala na týlovém stanovišti a u vojsk nebyl nikdo.

Pokud jde o prostředky řízení, bude mít politický aparát k dispozici to, co mají velitelé a štáby. Bude nutné využít všech prostředků, které budou k dispozici. Pokud jde o provoz na rádiových spojkách, bude velmi rušen a rádiové síť budou velmi ztíženy. Velký význam budou mít styční a směroví důstojníci, využití moderních do-

pravních prostředků, jako jsou vrtulníky atd.

Mám za to, že jedním z neefektivnějších způsobů, jak vedoucí političtí pracovníci budou moci řídit stranickou práci, je zvýšení úlohy velitelů a zvýšení těsné spolupráce velitelů a politických orgánů, a to především v období vedení operace a boje. Velitel, kdyby nikdo jiný spojení neměl, je musí mít. Náčelník politického oddělení může veliteli divize stručně sdělit podklady a závěry ze stranickopolitické práce a on je může doložit současně se svými veliteli armády, kde bude přítomen někdo z politické správy, ať již pojitky nebo přes styčného důstojníka. Právě tak je to možné provést obráceně z vyššího stupně na nižší. Velitelé budou vždy první, kdo budou mít spojení. To je jedna z možných efektivních a reálných cest, jak řídit stranickopolitickou práci. Na nižších stupních, jako je divize, pluk, prapor, bude na prvním místě osobní styk.

☆

To jsou skutečně jen některé důležité otázky stranickopolitické práce v příští možné válce. Je bezesporu, že politické orgány, stranické organizace a svazácké organizace budou nuceny řešit mnoho dalších, které konkrétní situace bude přinášet. I ty otázky, které jsem v této stati uvedl, zasluhují hlubší a konkrétnější zpracování, což ovšem přesahuje rámec stručného pojednání.

Na mnohých otázkách se v současné době pracuje. Zejména řešení některých problémů hlavní politickou správou může přinést určité změny, které tu nemohly být zachyceny. Pokud k zásadním změnám dojde, bude nutné si příslušné závěry poopravit. Kromě toho jsou mnohé problémy i diskusního charakteru a z pochopitelných důvodů si nekladu nároky na nějaké vyčerpávající a konečné slovo.

Současné názory a konkrétní představy i předvídaní umožňují provést některé závěry.

1. K úspěšné stranickopolitické práci ve válce se vytvářejí rozhodující předpoklady již nyní v míru, a to především tím, že veškerá příprava vojsk na válku probíhá v maximálním souladu s jejím charakterem a požadavky.

2. Stupeň našich znalostí, vědomostí a představ je plně postačující k tomu, aby-

chom měli i v otázkách stranickopolitické práce ve válce v zásadě jasno a byli na ni připraveni.

3. Otázky stranickopolitické práce ve válce jsou v rozhodující míře otázkami tvůrčího a konkrétního přístupu k jejich řešení v konkrétní situaci. Nemůže být a nebude žádných šablon, receptů a návodů jak, co a kdy dělat. Závislost stranickopolitické práce na řadě rozhodujících činitelů je natolik zřejmá, že každý musí pochopit, že rozpracování otázek stranickopolitické práce ve válce nemůže upadnout do sféry spekulací a vymyšlení, ale musí jít stroze po linii rozpracování zásadních otázek a těch, které naprosto jasně vyplývají z dosaženého stupně poznání války a boje a jejich užití v přípravě vojsk. Možno předvídat — a to je nutné — ale nesmíme to brát jako dogma a vymýšlet si.

4. Politický aparát musí již nyní v míru pracovat tak, aby maximálně napomáhal řešení otázek spojených s přípravou na válku. Sami pracovníci politického aparátu pak musí být příkladem a nositeli těch vlastností, které jsou pro úspěšnou stranickopolitickou práci v době války nezbytné. Aby mohli úspěšně pracovat, musí být nejenom politicky, ale i vojenskoodborně na výši.

5. Hlavním objektem stranickopolitické práce ve válce bude stejně jako v míru člověk, jeho výchova, vedení a péče o něho, ovšem za nesrovnatelně obtížnějších a náročnějších podmínek.

6. Hlavním cílem stranickopolitické práce ve válce bude mobilizace lidí k plnění bojových úkolů a k úplné porážce nepřítelů, mobilizace lidí k uvědomělé a hrdinské obraně naší socialistické vlasti a celého socialistického tábora. Bojovat za to, aby masy vojsk, semknuty kolem vlády a ústředního výboru strany a pod jejich vedením maximálně přispěly k vítězství socialismu a ke konečné porážce kapitalismu.

7. Stranickopolitická práce ve válce musí svým zaměřením, obsahem a způsoby provádění zabezpečit životaschopnost aparátu a organizací, aby strana ve vojscích byla rozhodující silou, aby uplatňovala plně svůj vliv na chod událostí a aby komunisté byli vždy a všude příkladem a strhávali za sebou masu bezpartijních.

8. Stranickopolitická práce a její řízení budou muset být vysoce operativní, cílevědomé a maximálně efektivní.